

Australia ved et veiskille

Australia er et velferdssamfunn med mange likhetstrekk med Norge. Dette kan nå være i ferd med å endre seg.

Økt forekomst av barnekreft i Europa

Kreft er sjeldent hos barn og ungdom. En gruppe epidemiologer har studert data fra kreftregistre i 63 europeiske land etter 1970 og sammenliknet insidens og overlevelse for barn (0–14 år gamle) og ungdom (15–19 år gamle) i ulike regioner (1).

I løpet av perioden 1970–99 økte samlet kreftinsidens med 1,0 % per år for barn ($p < 0,001$) og med 1,5 % per år for ungdom ($p < 0,001$). Økningen blant barn gjaldt de aller fleste former for kreft, blant ungdom særlig karsinomer, lymfomer og germinalcelletumorer. I 1990-årene var samlet femårsoverlevelse for barn med kreft henholdsvis 75 % og 64 % i Vest- og Øst-Europa med forskjeller for praktisk talt alle krefttyper. Det samme gjaldt for ungdom. Overlevelsen etter kreft har bedret seg dramatisk i perioden, særlig i Vest-Europa.

Denne bredt anlagte studien bekrefter at mens forekomsten av barnekreft øker, så er resultatene av behandlingen bedret. Imidlertid er det langt flere barn med kreft i utviklingslandene, og disse har sjelden tilgang til behandling av samme kvalitet som i Europa. Ledende barneonkologer har anbefalt at kreftsentre i høyinntektsland knytter til seg ett eller flere kreftsentre i fattige land for å bedre kreftomsorgen for barn også der (2).

Petter Gjersvik

petter.gjersvik@legeforeningen.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Steriarova-Foucher E, Stiller C, Kaatsch P et al. Geographical patterns and time trends of cancer incidence and survival among children and adolescents in Europe since the 1970s (the ACCIS project): an epidemiological study. *Lancet* 2004; 364: 2097–105.
2. Masera G, Baez F, Biondi A et al. North-South twinning in paediatric haematology-oncology. *Lancet* 1998; 352: 1923–6.

Medicare skal gi alle australiere gratis tilgang til lege og sykehus. Australierne betaler 1,5 % av sin skattbare inntekt for å finansiere ordningen, som ble innført i 1975 av partiet Labor (Arbeiderpartiet). Året etter mistet Labor makten til det liberale partiet, ledet av Malcolm Fraser. Refusjonsordningene ble da begrenset til bare å gjelde pensjonister og svært fattige personer. Fraser bygde i stedet ut private helseforsikringsordninger. Da Labor så fikk makten tilbake i 1980-årene, ble Medicare revitalisert. Frasers private helsevesen eksisterer i dag parallelt med det offentlige helsevesen, og det er nå tilgjengelig en blanding av offentlige og private helsetjenester. Spesialistene jobber ofte både ved offentlige sykehus og i private klinikker, og henvisninger til seg selv er vanlig og akseptert.

Medicare fungerer på mange måter som den norske folketrygden. Refusjonen, som for en konsultasjon hos allmennlege er 25,70 australske dollar (ca. 125 kroner), dekker bare halvparten av utgiftene for legekantoret. Andelen allmennleger som tilbyr konsultasjoner med refusjonsordning,

har nå sunket til under 70 %. Dette er gjerne leger som har mange ressursvake og arbeidskrevende pasienter. Flere leger slutter med refusjonsordningen for på den måten å kunne kreve bedre betaling og tiltrekke seg pasienter med privat helseforsikring. Dette bidrar til å forsterke effekten av legefukt til den private helseordningen.

I oktober 2004 ble John Howard fra de liberale gjenvalgt som statsminister for fjerde gang. I hans regjeringperiode (fra 1996) har bevilgningene til Medicare ikke økt nevneverdig, selv om utgiftene i helsevesenet har økt dramatisk.

Skyhøye forsikringspremier

Saker om feilbehandling og høye forsikringspremier har også fått mye oppmerksomhet, blant annet saken til Kerry og Craig Melchior. I 1991 bestemte ekteparet seg for at de ikke ville ha flere barn – de hadde allerede to døtre. Et år senere fikk Kerry sin eggleder ligert av dr. Stephen Cattanaach. Hun hadde fortalt ham at hun allerede hadde fjernet høyre eggleder under en appendektomi som 15-åring. Han opererte derfor bare på venstre eggleder. Men høyre

Australske ambulanser klare til utrykning. Foto Per-Henrik Randsborg

eggleder viste seg å være intakt (!). I 1997 fikk herr og fru Melchior en frisk sønn, og de saksøkte Cattanach for feilbehandling. Australsk høyesterett bestemte i juli 2003 at Cattanach må dekke utgiftene til å oppdra sønnen til Kerry og Craig Melchior til han blir 18 år. Denne dommen skapte naturligvis stor oppstandelse blant leger, som allerede slet med skyhøye forsikringspremier. Gynekologer og ortopeder, som er de spesialistgruppene som oftest blir utsatt for erstatningssaker, truet med å slutte å utføre visse inngrep. Noen sluttet helt.

Premiene for legers ansvarforsikring, både i privatpraksis og i offentlige sykehus, blir stadig høyere, og årsaken er blant annet slike rekordhøye erstatningssummer. Leger i privatpraksis må ta så godt betalt for sine tjenester at tjenestene blir tilgjengelig bare for en del av befolkningen. Samtidig forlater mange leger de offentlige sykehuse, som svært ofte er underfinansiert og underbemannet.

I fjorårets valgkamp lovet Labor å styrke Medicare, som er en meget populær ordning. Dette førte til at de liberale lovet å tilføre Medicare 6 milliarder australske dollar. I tillegg lovet helseministeren tiltak for å få ned legenes skyhøye premier for å være ansvarsforsikret. De liberale vant valget i Representantenes hus (underhuset). Overraskende fikk de også flertall i Senatet (overhuset) for første gang siden 1960-årene. Det er derfor nå en ren flertallsregjering som skal bestemme budsjettet i årene fremover. Det gjenstår å se om valgløftene blir holdt.

Per-Henrik Randsborg

randsborg@homemail.com.au

Department of Emergency Medicine

Canberra Hospital

Australia